

conterriti existimabant se spiritum videre, ac si non haberet verum corpus, sed phantasticum. Ad quod removendum ipse postea subdit: *Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Non ergo habuit corpus phantasticum, sed verum.*

Respondeo dicendum quod, sicut Damasc. dicit in 4 lib. ¹, illud resurgere dicitur quod cecidit. Corpus autem Christi per mortem cecidit, in quantum, scilicet, fuit ab eo anima separata, quæ erat ejus formalis perfectio. Unde oportuit ad hoc quod esset vera Christi resurrectio, ut idem corpus Christi iterato eidem animæ uniretur. Et quia veritas nature corporis est ex forma, consequens est quod corpus Christi post resurrectionem et verum corpus fuerit, et ejusdem nature, cujus fuerat prius. Si autem ejus corpus fuisset phantasticum, non fuisset vera resurrectio, sed apparens.

Ad primum ergo dicendum, quod corpus Christi post resurrectionem, non ex miraculo, sed ex conditione gloriæ (sicut quidam dicunt), clausis januis, ad discipulos introivit simul cum alio corpore in eodem loco existens. Sed utrum hoc habere possit corpus gloriosum ex aliqua proprietate sibi indita, ut simul cum alio corpore in eodem loco existat, inferius discutietur, ubi agitur de resurrectione communi ². Nunc autem quantum ad propositum sufficit, dicendum est, quod non ex natura corporis, sed potius ex virtute divinitatis unita, illud corpus ad discipulos (licet verum esset) januis clausis introivit. Unde Augustinus dicit in quodam sermone Pasch. ³, quod quidam sic disputant: *Si corpus erat, si hoc resurrexit de sepulchro quod pependit in ligno, quomodo per ostia clausa intrare potuit? Et respondet: Si comprehendis modum, non est miraculum; ubi deficit ratio, ibi est fidei ædificatio. Et super Joannem dicit ⁴: Moli corporis, ubi divinitas erat, ostia clausa non obstiterunt; ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inviolata permansit. Et idem dicit Gregorius, in quadam hom. de octava Pasche ⁵.*

Ad secundum dicendum quod, sicut dictum est, Christus resurrexit ad immortalem gloriæ vitam. Hæc est autem dispositio corporis glo-

¹ C. 28, non multum a pri.

² Non complevit morte præventus.

³ In serm. 3 in Dominica in octava Paschæ, est serm. 149 in ord., t. 10.

⁴ Tract. 121 in Joann., a med., t. 9.

⁵ Homil. 26 in Evang., circa princ. illius.

riosi, ut sit spirituale, id est, subjectum spiritui, ut Apostolus dicit, 1 ad Cor. 15. Ad hoc autem quod sit omnino corpus subjectum spiritui, requiritur quod omnis actio corporis subdatur spiritui voluntati. Quod autem aliquid videatur, fit per actionem visibilis in visum, ut patet per Philosophum, in 2 de Anima ¹. Et ideo quicumque habet corpus glorificatum, in potestate sua habet, videri quando vult, et quando non vult, non videri. Hoc tamen habuit Christus non solum ex conditione corporis gloriosi, sed etiam ex virtute divinitatis, per quam fieri potest ut etiam corpora non gloriosa miraculose non videantur; sicut præstitum fuit B. Bartholomæo miraculose, ut si vellet videretur; non autem videretur, si non vellet. Dicitur ergo quod Christus ab oculis discipulorum evanuit, non quia corrumpetur aut resolveretur in aliqua invisibilia, sed quia sua voluntate desiit ab eis videri, vel eo præsentem, vel etiam ab eo abscedente velociter per dotem agilitatis.

Ad tertium dicendum quod, sicut Severianus dicit in serm. Pasch., nemo putet Christum sua resurrectione sui vultus effigiem commutasse, quod est intelligendum quantum ad lineamenta membrorum, quia nihil inordinatum et deforme fuerat in corpore Christi per Spiritum Sanctum conceptum, quod in resurrectione corrigendum esset; accepit tamen in resurrectione gloriam claritatis. Unde idem ibidem subdit: *Sed mutatur effigies dum efficitur ex mortali immortalis, ut hoc sit acquisivisse vultus gloriam, non vultus substantiam perdidisse. Nec tamen illis discipulis in specie gloriosa apparuit; sed sicut in potestate ejus erat ut corpus suum videretur vel non videretur, ita in potestate ejus erat ut ex ejus aspectu formaretur in oculis intuentium, vel forma gloriosa, vel non gloriosa, aut etiam commixta, vel qualitercumque se habens. Modica tamen differentia sufficit ad hoc, quod aliquis videatur in aliena effigie apparere.*

COMMENTARIUS.

1. Respondet D. Thomas Christum post resurrectionem habuisse verum corpus, ejusdemque nature cum priore. Quod non solum de specifica, sed etiam de numerica identitate intelligendum est. Quod satis probatum ac declaratum est ex dictis supra de resurrectione in communi, cum iis quæ addidimus de veritate resurrectionis Christi.

¹ Text. 74 et 75.

2. In solutione ad 1, tangit D. Thomas difficultatem de penetratione corporum in eodem loco, quæ spectat ad dotem subtilitatis, de qua simul cum aliis postea disputabimus.

3. *Corpus beatum posse sese aliis manifestare vel occultare, unde habeat.* — In solutione ad 2, explicat quomodo corpus Christi post resurrectionem potuerit sese occultare et manifestare, quibus vellet. Cujus rei causam et modum dicit fuisse, quia erat in potestate Christi immutare sensus aliorum, vel specierum influxum suspendere. Quam potestatem ait, duplici titulo illi convenire. Primo, ratione unionis, unde eandem quoque potestatem habuit in corpore mortali, ut supra eum eodem D. Thoma diximus, quæst. 46, in commentario art. 3. Secundo, ratione status gloriæ. Unde indicat D. Thomas, omnia corpora beatorum habitura hanc potestatem, ut omnes actiones eorum subdantur ipsorum voluntati. Quia futura sunt spiritalia, id est, plene subjecta spiritui, et perfectionem ejus participantia. Quod et docuit Richard., in 4, d. 46, art. 4, q. 6, ad 3. Unde colligi potest obiter, ex sententia D. Thomæ omnem substantiam spirituales habere in sua voluntate et arbitrio omnem efficientiam et actionem suam, ita ut si fortasse potest imprimere in altero speciem suæ substantiæ, vel suorum actuum, habeat quoque in sua potestate et libertate hujusmodi influxum. Sed de hoc alias. Posset præterea per dotem agilitatis explicari, quomodo sit in potestate corporis beati sese manifestare alicui, vel occultare. Quia nimirum potest subito vel fieri præsens, vel in remotissimum locum secedere. Sed hic modus, licet possibilis sit, non tamen est ita sufficiens sicut prior. Quia non explicat quomodo sine mutatione et distantia loci, et sine interpositione corporis opaci possit corpus beatum sese occultare in præsentia eorum qui videre possunt; quod tamen videtur necessarium. Quia si corpus gloriosum necessario immutaret visum, necessario etiam appareret lucidissimum. Item, quia hæc perfectio valde consentanea est illi statui. Quamvis Scotus, in 4, d. 49, q. 15, eam neget. Quia impossibile existimat actionem agentis naturalis impediri posse per solam voluntatem creatam. Sed quomodo hoc fieri possit, dicitur disp. 48, sect. 1.

4. *Testimonii Marc. 16 expositio.* — *Dubium.* — *Christus post resurrectionem in alia effigie discipulis apparuit quomodo.* — In solutione ad 3, optime D. Thomas explicat verba

illa Marc. ult.: *Ostensus est illis in alia effigie.* Merito enim dubitari potest quomodo Christus post resurrectionem effigiem mutare potuerit, et sese ita ostendere duobus discipulis euntibus Emaus, ut non agnosceretur. Quam quæstionem proposuit Paulinus Augustino, cui ipse respondet epist. 59, ad 8 quæst., Christum Dominum aliquo modo immutasse corpus suum, seu faciem quoad delineamenta, vel figuram, ne agnosci posset; statim vero priorem resumpsisse formam; sicut in transfiguratione per mutationem coloris quoad splendorem et lucem quodammodo immutatus est. Ejusdem sententiæ videtur fuisse Theophylactus, super Luc. c. 24. Hæc vero sententia verisimilis non est, non quia impossibile id fuerit Christo (quod solum probant rationes Augustini), sed quia non fuit necessarium nec decens corpori glorioso et immortalis. Et ideo exemplum de transfiguratione, quod affert, non est accommodatum. Tum quia Christi corpus prius erat in statu passibili et mutationibus magis subjectum; tum etiam quia mutatio in delineamentis, et figura propria et intrinseca, multo major est magisque repugnans corpori immortalis, quam mutatio per solam lucis impressionem. Quia hæc perfectiva est, et fieri potest sine ulla alteratione propria corporum corruptibilium; illa vero fieri seu intelligi non potest sine aliqua condensatione vel rarefactione, aut simili alia quantitatis immutatione aliena a corpore incorruptibili; quamobrem idem Augustinus, lib. de Consensu Evangel., c. 25, priori expositione rejecta, dicit in Christo nullam mutationem esse factam, sed ita apparuisse sicut erat; in oculis tamen discipulorum fuisse aliquid quod eos impediret, ne eum agnoscerent. Quod colligit ex verbis Luc.: *Oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerent.* Illud autem impedimentum existimat fuisse aliquem humorem, vel quid simile non immisum a Christo, sed a dæmone, permittente Christo. Quod videtur Augustinus addidisse, ne videretur facere Christum auctorem deceptionis et erroris. Sed imprimis non est necesse ut dæmonis actio intervenerit, quia Christus directe voluit et intendit sese occultare. Tum quia illi discipuli nondum erant dispositi, neque digni illius visione, ut idem Augustinus notat. Tum etiam quia necessarium id fuit ut ipsi ignorantiam suam et fidei imbecillitatem aperirent, quo possent ab ipso doceri, et ad firmiter credendum adduci. Ergo occultatio illa non fuit ex operatione dæ-

monis, sed ipsiusmet Christi. Unde Marcus eam aperte tribuit ipsi Christo, dicens: *Apparuit eis in alia effigie*. Deinde non fuit necessarium humorem aliquem, vel aliquod positivum impedimentum imprimi oculis discipulorum. Nam (ut recte D. Thomas notat) ex solo diverso modo imprimendi species, fieri potest ut figura et forma faciei aliter appareat, quam in se sit. Quia ergo (ut dictum est in solutione ad 2) impressio specierum erat in libera potestate Christi, ideo etiam modus immutandi visum erat in ejusdem potestate. Hoc igitur modo apparuit in alia effigie, non quam in se suscepit, sed quæ in aliorum oculis formata est. Et hoc est quod Lucas dixit: *Oculi eorum tenebantur, ne eum agnoscerent*. Quia nimirum non erant eis impressæ species quibus illum possent agnoscere.

5. *Oculi discipulorum externi quomodo aperti ut Christum præsentem agnoscerent*. — Et eodem modo dicitur infra, apertos fuisse oculos horum discipulorum, ut Christum agnoscerent. Nam, licet de internis oculis utrumque exponatur a Cajetano in Lucam, qui existimat in externis nullam immutationem fuisse factam, qua posset Christus occultari, sed per quamdam interiorem exstasim, et quasi abstractionem phantasie fuisse impeditos hos discipulos ne Christum agnoscerent, et hoc impedimentum postea esse sublatum; cui ex parte favet Augustinus, lib. 11 Gen. ad lit., c. 31, nihilominus facilius et rectius intelligitur de oculis externis. Illi enim prius tenebantur ne illum agnoscerent, non propter interiorem exstasim (ut fingit Cajetanus), sed ob diversam effigiem quam formabant, ut ex Evangel. Marci colligitur lidem ergo postea aperti sunt, non materialiter (quia non erant antea clausi), sed (ut ita dicam) efficienter, quia illis datæ sunt species repræsentantes propriam figuram ac faciem Christi. Et ita exposuit de externis oculis D. Thomas infra, q. 55, a. 4, ad 3; ubi tamen sequi videtur secundam expositionem Augustini supra traditam. Sed (ut existimo) non intelligit humorem aliquem fuisse impressum oculis discipulorum; sed absolute fuisse in illis aliquem defectum, propter quem Christum non agnoscebant, qualis provenire solet ex caligine, vel humore in oculo existente. Nam, sicut ex dispositione materiali oculi oritur interdum talis impressio speciei, quæ in causa est, ut res non agnoscat, ita potuit hic fieri non ob materialem dispositionem, sed ob virtutem causæ agentis. Ita videtur D. Thomas expo-

nere Augustinum. Vereor tamen ne sit præter mentem ejus, cum dicat impedimentum hoc fuisse a dæmone immissum, quod tamen D. Thomas in citato loco consulto tacuit. Quamquam cum Augustino etiam dicat, Christum solum permisisse ut oculi horum discipulorum tenerentur ne eum agnoscerent, quod intelligo quantum ad deceptionem et errorem illorum. Christus enim non fuit directa causa illius erroris, sed solum speciei quam sensibus impressit, in quibus non est proprie deceptio, sed simplex apprehensio unius rei, vel alterius.

6. *Vestes Christi post resurrectionem quales*. — Et hinc etiam facile intelligitur quomodo non fuerit Christus ex voce cognitus ab iis aliisve discipulis, quando occultari voluit. Quia multo facilius est immutare vocis sonum, et modum exprimendi ac pronunciandi. Quod etiam sine miraculo fieri potuit aliter movendo linguam, labia, et aerem aliter percutiendo. Adde denique vestium varietatem etiam posse conferre ad se occultandum, et ut effigies diversa appareat. Est autem verisimile Christum, cum apparuit sub specie hortulani, vel peregrini, vestibus accommodatis indutum fuisse, quod aperte docet Justinus Martyr, quæst. 116 ad Orthodoxos: *Nam, licet (inquit) expresse scriptum non sit, tamen ex iis quæ scripta sunt, colligitur*. Dicit autem Christum eas vestes confecisse de novo sua potentia, vel aliunde sumpsisse. Quid si quis contendat cum Abulense, Paradox. 5, cap. 24 et sequentibus, eas non fuisse veras vestes, fateor quidem ita fieri potuisse. Quia sicut Angelus assumit corpus, quod non est verum quale apparet, ita corpus Christi potuit assumere vestes non veras, sed apparentes. Nec facile probari potest alterutrum; nec ad rem de qua agimus, refert. Quia quantum ad effectum se occultandi, perinde sunt vestes apparentes, ac veræ, si eandem formam ac figuram referant.

ARTICULUS II.

*Utrum Christi corpus resurrexerit integrum*¹.

1. *Ad secundum sic proceditur. Videtur quod corpus Christi non surrexerit integrum. Sunt enim de integritate humani corporis caro et sanguis, quæ Christus non videtur habuisse; dicitur enim 1 ad Cor. 15: Caro et sanguis*

¹ Loëis sup., art. 1, inductis.

regnum Dei non possidebunt; Christus autem resurrexit in gloria regni Dei. Videtur ergo quod non habuerit carnem, et sanguinem.

2. *Præterea, sanguis est unus de quatuor humoribus. Si ergo Christus habuit sanguinem, pari ratione habuit alios humores, ex quibus causatur corruptio in corporibus animalium. Sic ergo sequeretur quod corpus Christi fuerit corruptibile, quod est inconueniens. Non igitur Christus habuit carnem et sanguinem.*

3. *Præterea, corpus Christi, quod resurrexit, in cælum ascendit. Sed aliquid de sanguine ejus in quibusdam ecclesiis reservatur pro reliquiis. Non ergo resurrexit corpus Christi cum integritate omnium suarum partium.*

Sed contra est quod Dominus dicit, Lucæ ult., post resurrectionem discipulis loquens: Spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.

Respondeo dicendum, quod (sicut supra dictum est¹) corpus Christi in resurrectione fuit ejusdem naturæ, sed alterius gloriæ. Unde quidquid ad naturam corporis humani pertinet, totum fuit in corpore Christi resurgentis. Manifestum est autem quod ad naturam corporis humani pertinent carnes et ossa, sanguis, et alia hujusmodi. Et ideo omnia ista in corpore Christi resurgentis fuerunt, et etiam integraliter, absque omni diminutione, alioquin non fuisset perfecta resurrectio, si non fuisset redintegratum quidquid per mortem ceciderat. Unde et Dominus fidelibus suis promittit dicens, Matth. 10: *Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt; et Luc. 24 dicitur: Capillus de capite vestro non peribit. Dicere autem quod corpus Christi carnem et ossa non habuerit, et alias hujusmodi partes humano corpori naturales, pertinet ad errorem Euty-chii, Constantinopolitane urbis Episcopi, qui dicebat, ut habet Greg., 14 Moral., cap. 29, quod corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, et ventis aereque subtilius; et quod Dominus, post confirmata corda discipulorum palpantium omne illud quod in eo palpari potuit, in subtilitatem aliquam redegit. Quod ibidem improbat Gregorius², quia corpus Christi post resurrectionem immutatum non fuit, secundum illud Rom. 6: Christus resurgens ex mortuis jam non moritur. Unde et ille quæ dixerat, in morte retractavit. Si enim inconueniens est ut Christus alterius naturæ corpus in sua conceptione ac-*

¹ Art. præc.

² Et hom. 26 in Evang., non remote a princ.

ciperet, puta cæleste, sicut Valentinus asseruit, multo magis inconueniens est quod in resurrectione alterius naturæ corpus resumpsit, quia corpus in resurrectione resumpsit ad vitam immortalem, quod in conceptione assumpserat ad vitam mortalem.

Ad primum ergo dicendum, quod caro et sanguis ibi non accipitur pro natura carnis et sanguinis, sed vel pro culpa carnis et sanguinis, sicut Gregorius dicit in 14 Moral.¹, vel pro corruptione carnis et sanguinis. Quia (ut Augustinus dicit ad Consentium, de Resurr. carnis²) non ibi erit corruptio et mortalitas carnis et sanguinis. Caro igitur secundum substantiam possidet regnum Dei, secundum quod dictum est³: Spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere. Caro autem, cum secundum corruptionem intelligitur, non possidebit; unde continuo additum est in verbis Apostoli: Neque corruptio incorruptelam.

Ad secundum dicendum, quod sicut Augustinus dicit in eodem libro⁴, fortassis accepta occasione sanguinis urgebit nos molestior persecutor, et dicit: *Si sanguis in corpore Christi resurgentis fuit, cur non et pituita, id est, phlegma; cur non et fel flavum, id est, cholera; et fel nigrum, id est, melancholia, quibus quatuor humoribus naturam carnis temperari, etiam medicinæ disciplina testatur? Sed quodlibet quisquis addat, corruptionem addere caveat, ne suæ fidei sanitatem castitatemque corrumpat. Valet enim divina potentia de ista visibili atque tractabili natura corporum, quibusdam manentibus, auferre quas voluerit qualitates, ut absit labes, scilicet, corruptionis, adsit effigies; adsit motio, absit fatigatio; adsit rescendi potestas, absit esuriendi necessitas.*

Ad tertium dicendum, quod totus sanguis qui de corpore Christi fluxit, cum ad veritatem humanæ naturæ pertineat, in corpore Christi resurrexit; et eadem ratio est de omnibus particulis ad veritatem et integritatem humanæ naturæ pertinentibus. Sanguis autem ille, qui in quibusdam Ecclesiis pro reliquiis conservatur, non fluxit de latere Christi, sed miraculose dicitur effluxisse de quadam imagine Christi percussa.

¹ C. 31, non procul a fin.

² Ep. 146, t. 2.

³ Luc. ult.

⁴ Epist. 146, non multum longe a princ., tom. 2.

COMMENTARIUS.

Hic articulus, quoad conclusionem et probationem D. Thomæ, non indiget nova expositione; sed videnda sunt quæ diximus de resurrectione in communi. De iis vero quæ in solutione argumentorum attingit, de humoribus, et aliis partibus assumptis a Christo in resurrectione, disseremus disputatione sequenti. Locus autem ille 1 ad Cor. 15: *Caro et sanguis regnum Dei non possidebunt*, quem D. Thomas tractat in solutione ad 1, expositus est in priori tomo, disp. 15, sect. 6.

ARTICULUS III.

*Utrum Christi corpus resurrexerit gloriosum*¹.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod corpus Christi non resurrexerit gloriosum. Corpora enim gloriosa sunt fulgentia, secundum illud Matth. 13: *Fulgebunt justi sicut sol in regno patris eorum*; sed corpora fulgida videntur secundum rationem lucis, non autem secundum rationem coloris. Cum ergo corpus Christi visum fuerit sub coloris specie, sicut et prius videbatur, videtur quod non fuerit gloriosum.

2. Præterea, corpus gloriosum est incorruptibile. Sed corpus Christi non videtur fuisse incorruptibile; fuit enim palpabile, sicut et ipse dicit Luc. ult.: *Palpate, et videte*. Dicit autem Gregorius, in quadam homilia², quod corrumpi necesse est quod palpatur, et palpari non potest quod non corrumpitur. Non ergo corpus Christi fuit gloriosum.

3. Præterea, corpus gloriosum non est animale, sed spirituale, ut patet 1 ad Cor. 15. Sed corpus Christi videtur fuisse animale post resurrectionem; quia cum discipulis manducavit et bibit, ut legitur Lucæ ult., et Joan. ult. Ergo videtur quod corpus Christi non fuerit gloriosum.

Sed contra est quod Apostolus dicit ad Phil. 3: *Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ*.

Respondeo dicendum, quod corpus Christi in resurrectione fuit gloriosum, et hoc apparet triplici ratione. Primo quidem, quia resurrexerit

¹ Infr., q. 55, a. 6, ad 4. Et Quodl. 5, q. 2, a. 4. Et op. 2, c. 245.

² Hom. 26 in Evang., paulo post princ.

Christi fuit exemplar et causa nostræ resurrectionis, ut habetur 1 ad Cor. 15. Sancti autem in resurrectione habebunt corpora gloriosa, sicut ibidem dicitur: *Seminatur in ignobilitate, surget in gloria*. Unde cum causa sit potior causato, et exemplar exemplato, multo magis corpus Christi resurgentis fuit gloriosum. Secundo, quia per humilitatem passionis meruit gloriam resurrectionis. Unde et ipse dicebat: *Nunc anima mea turbata est, quod pertinet ad passionem; et postea subdit: Pater, clarifica nomen tuum, in quo petit gloriam resurrectionis*. Tertio, quia, sicut supra habitum est¹, anima Christi a principio suæ conceptionis fuit gloriosa per fruitionem divinitatis perfectam. Est autem dispensative factum (sicut supra dictum est²) ut ab anima gloria non redundaret in corpus, ad hoc quod mysterium nostræ redemptionis sua passione impleveret. Et ideo peracto hoc mysterio passionis et mortis Christi, statim anima in corpus, in resurrectione resumptum, suam gloriam derivavit; et ita factum est corpus illud gloriosum.

Ad primum ergo dicendum, quod omne, quod recipitur in aliquo, recipitur in eo secundum modum recipientis. Quia igitur gloria corporis derivatur ab anima (ut Augustinus dicit in Ep. ad Dioscorum³), fulgor seu claritas corporis gloriosi est secundum colorem humano corpori naturalem, sicut vitrum diversimode coloratum recipit splendorem ex illustratione solis, secundum modum sui coloris. Sicut autem in potestate hominis glorificati est, ut corpus ejus videatur, vel non videatur (sicut dictum est⁴), ita in potestate ejus est quod claritas ejus videatur vel non videatur; unde potest in suo colore sine aliqua claritate videri; et hoc modo Christus suis discipulis post resurrectionem suam apparuit.

Ad secundum dicendum, quod corpus aliquod dicitur esse palpabile, non solum ratione resistentiæ, sed ratione suæ spissitudinis. Ad rarum autem et spissum sequuntur grave et leve, calidum et frigidum, et alia hujusmodi contraria, quæ sunt principia corruptionis corporum elementarium. Unde et corpus, quod est palpabile humano tactu, est naturaliter corruptibile. Si autem sit aliquod corpus resistens tactui, quod non sit dispositum secun-

¹ Q. 34, art. 4.

² Q. 14, art. 1, ad 2 arg.

³ Ep. 36, ante med., t. 2.

⁴ Art. 1 hujus quæst., ad 2 arg.

dum prædictas qualitates, quæ sunt propria objecta tactus humani (sicut est corpus cæleste), tale corpus non potest dici palpabile. Corpus autem Christi post resurrectionem vere fuit ex elementis compositum, habens in se tangibiles qualitates, secundum quod requirit natura corporis humani, et ideo naturaliter erat palpabile. Et si nihil aliud habuisset supra corporis humani naturam, fuisset etiam corruptibile. Habuit autem aliquid aliud quod ipsum incorruptibile reddidit; non quidem naturam cælestis corporis, ut quidam dicunt (de quo infra magis inquiretur¹), sed gloriam redundantem ab anima beata, quia, ut August. dicit in Ep. ad Dioscorum²: *Tam potenti natura Deus fecit animam, ut ex ejus plenissima beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis, id est, incorruptionis vigor*. Et ideo sicut Gregor. dicit ibidem³: *Ostenditur corpus Christi post resurrectionem fuisse ejusdem nature, sed alterius gloriæ*.

Ad tertium dicendum, quod sicut Augustinus dicit, 13 de Civ. Dei⁴: *Salvator noster post resurrectionem, jam quidem in spirituali carne, sed tamen vera, cibum et potum cum discipulis sumpsit, non alimentorum indigentia, sed ea qua hoc poterat potestate*. Ut enim Beda dicit super Lucam⁵, aliter absorbet aquam terra sitiens, aliter solis radius calens, illa indigentia, iste potentia. Manducavit ergo post resurrectionem, non quasi cibo indigens, sed ut eo modo naturam corporis resurgentis astrueret. Et propter hoc non sequitur quod fuerit ejus corpus animale, quod est indigens cibo.

COMMENTARIUS.

1. *Christi corpus resurgit gloriosum*.—Docet D. Thom. in hoc articulo, corpus Christi Domini fuisse gloriosum in resurrectione sua. Quæ conclusio, simpliciter et absolute sumpta, est de fide certissima, ut testimonia et rationes, quibus D. Thomas utitur, aperte convincunt, quæ adeo sunt perspicua, ut nova expositione aut confirmatione non egeant. Etenim illa omnia, quibus supra probavimus Christum vere surrexisse, hoc etiam probant.

¹ Materiam de dotibus videtur respicere, quam non complevit.

² Epist. 56, ante med., tom. 2.

³ Hom. 26 in Evang., non remote a pr.

⁴ C. 22, circ. fin., c. 5.

⁵ Bed., c. 97, et est ult. in Luc., sup. illud: *Habetis aliquid ut manducetur*.

Nam in omnibus illis locis sermo est de gloriosa resurrectione et immortalitate. Dixi autem conclusionem, absolute intellectam, esse de fide, ut videlicet sermo sit de corpore glorioso, id est, habente eam perfectionem et statum quem corpora sunt in beatitudine habitura. Nam si sermo sit de corpore habente hanc vel illam perfectionem, nimirum quatuor dotes, vel qualitates, aut alias perfectiones gloriæ, sic tam certum est Christum habuisse corpus gloriosum, quam est certum habuisse has qualitates et perfectiones. De qua re, ut hæc materia completa sit, postea propriam disputationem instituemus.

2. *Testimonium Gregorii Papæ expositio*.—Solutio ad 1 ex dictis in art. 1 explicata est. In solutione vero ad 2 explicat D. Thom. verba Gregorii, hom. 26 in Evangelia: *Corrumpi necesse est quod palpatur, et palpari non potest quod non corrumpitur*. Et in summa dicit, sic esse intelligenda, palpari non posse, nisi corpus natura sua corruptibile; corpus autem gloriosum, quamvis propter statum gloriæ factum sit incorruptibile, non tamen amisit propriam naturam et compositionem ex contrariis qualitatibus. Unde habet quod ex se corruptibile sit, quamvis per gloriam sit incorruptibile; et ideo hic modus incorruptionis non obstat quominus tale corpus palpari possit. Qua occasione hic disputari posset quomodo corpus gloriosum sit incorruptibile. Sed de hoc statim post sequentem disputationem.

3. *Dubium*.—*Responsio*.—*Corpus esse palpabile quid sit*.—*Cælum non est palpabile cur*.—Secundo, posset inquiri quid sit corpus esse palpabile, et an corpus cæleste palpabile sit, aut cur hoc sit proprium corporis corruptibilis. Sed hæc quæstio philosophica est; non possumus tamen missam facere expositionem textus D. Thomæ. Docet enim corpus esse palpabile, non ratione solius resistentiæ, sed ratione suæ densitatis, ad quam sequuntur qualitates habentes contrarium, quæ sunt principia corruptionis. Unde concludit solum illud corpus esse palpabile, quod habet istas qualitates; corpus autem cæleste, quamvis resistat tactui, non tamen palpari, quia non habet hujusmodi qualitates. Addit vero Cajetanus, tacitæ objectioni respondens, quod D. Thomas dicit, ex densitate oriri ut corpus sit palpabile, intelligendum esse de densitate propria corporum corruptibilium. Nam cælestia quoque corpora (inquit) densitatem habent, tamen alterius rationis. Nihil